

příloha č. 2

Bc. Karolína Stegurová, „Rozhodovali se jinak...“ *Chování československých parašutistů zatčených na území protektorátu 1941-1943*. Diplomová práce, Ústav českých dějin FF UK, Praha 2012, 188 s.

O p o n e n t s k ý p o s u d e k

Předkládaná diplomová práce je věnována osudům příslušníků výsadkových skupin, vyslaných v rámci tzv. první vlny z Velké Británie do obsazené vlasti (tedy ve všech případech do českých zemí). Konceptně je rozdělena v podstatě do dvou celků – teoretického úvodu do problematiky, zabývajícího se ve třech velkých kapitolách (členěných dále do nečíslovaných podkapitol) protinacistickým odbojem v českých zemích, československým zahraničním odbojem (se zaměřením na činnost exilové zpravodajské služby a zahájení výsadkových operací v letech 1941-1942) a represí nacistických bezpečnostních složek v tzv. protektorátu proti výsadbům a jejich spolupracovníkům. Druhá část práce je biografická – autorka v ní podrobně rozebírá osudy šesti parašutistů, kteří se dostali do rukou gestapa živi a věnuje se jejich, navzájem velmi rozdílným, postojům k takto vzniklé situaci. Práce je vybavena rozsáhlým poznámkovým aparátem, přehledem použitých pramenů a literatury a obrazovou přílohou.

Pozornost historiků i publicistů věnovaná od skončení války problematice výsadkových skupin z Velké Británie je velmi rozsáhlá a ve svých publikačních výstupech dosahuje různé kvality. Jako jeden z výrazných kladů práce lze hodnotit, že autorka k stávající literatuře (na níž je postavena především obecná část práce) přistupuje kriticky a zcela bezpečně se v ní orientuje. Danou problematiku pak dokáže zasadit do širších historických souvislostí a velmi dobře zvládá i práci s obtížnými historickými reáliemi. Práce je napsána čtivým, kultivovaným jazykem, její vnitřní struktura je logická a postihuje většinu vytyčené problematiky. Dalším nesporným kladem práce je využití archivních pramenů, především dosud nezpracované pozůstalosti předního znalce protinacistického odboje, historika Zdeňka Jelínka. Pokud se dochovaly dokumenty nacistických bezpečnostních složek, popisující průběh výslechů zajatých parašutistů, autorka se naopak nespokojuje s již publikovanými závěry nebo s dobovými (poválečnými) úředními překlady do češtiny, ale rozebírá a interpretuje jejich německé originály. Díky tomu také vyvrací některé dosud nekriticky přejímané nepřesnosti o rozsahu a praktickém významu toho, co se gestapu podařilo během výslechu zjistit.

I přes výše uvedené nesporné kvality práce mám dvě, resp. tři spíše však koncepční připomínky. Jedna se týká doporučeného rozsahu obou částí, kdy některé pasáže, týkající se protinacistického odboje lze z hlediska tématu práce považovat za poněkud nadbytečné. Jde např. o podkapitoly věnované odboji v letech 1943-1945, přesahující časové vymezení práce, které navíc působí poněkud zkratkovitě. Druhá připomínka je spíše tématem do diskuse – v období první vlny výsadbů se do rukou gestapa dostalo celkem deset výsadkářů čs. zahraniční armády ve Velké Británii. Zajímalo by mne, proč a na základě jakého klíče si

autorka vybrala osudy pouze šesti z nich? (Mimoходом, skutečnost, že autorka sleduje pouze výsadkáře ze Západu, by se měla odrazit i v názvu práce, vzhledem k tomu, že v inkriminované době byli gestapem zatčeni i členové výsadků ze SSSR.) A dále, co je tedy vlastním výsledkem autorčina (bezpochyby přínosného) výzkumu kromě očekávatelného konstatování, že bez ohledu na sebepřísnější výběr nebo ten nejnáročnější armádní výcvik se „každý rozhodoval jinak“?

V závěru bych ještě rád autorku upozornil na několik formulačních a terminologických nepřesností. V srpnu 1940 se čs. divize reorganizovala na 1. čs. smíšenou brigádu (s. 8), rozsah čs. a polských výsadkových operací nelze srovnávat na početním stavu Polské samostatné výsadkové brigády jako bojového útvaru (s. 9) – čs. a polské výsadky do vlasti začínaly v této době v podstatě v obdobném rozsahu – teprve později polský výsadkový program mnohonásobně přesáhl československý. Správný název fondu 325 je „Správa vyšetřování StB – oddělení válečných zločinů“ (s. 15) a fond Mimořádného lidového soudu Praha se cituje bez římské číslice (která je označením trestního senátu, před nímž proces probíhal). Zároveň za ne zcela šťastný považuji pojem „národně demokratický odboj“ (byť se vyskytuje i u jiných autorů), vzhledem k možné záměně za odboj bývalých členů prvorepublikové národně demokratické strany (s. 32 a násl.). Jaroslav Nachtmann nebyl konfidentem (s. 80, 154), ale regulérním příslušníkem gestapa, Viktor Ryšánek nedosáhl důstojnické hodnosti (s. 49, 82). Vývoj kategorií spolupracovníků StB byl v průběhu existence této organizace poněkud složitější, než jak je autorkou naznačeno (s. 166). To jsou však již jen naprosté detaily.

Lze tedy konstatovat, že předkládaný text nároky kladené na diplomové práce nejen splňuje, ale v řadě aspektů i překračuje. Jednoznačně ji **doporučuji** k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat známkou „velmi dobře“.

V Praze dne 31. května 2012

PhDr. Jiří Plachý

FF UK, Vojenský historický ústav Praha